

Bevaringsværdige bygninger i byen

På de følgende kortudsnit er vist hovedresultatet af registreringen af de før 1940 opførte bygningers bevaringsværdi i Kolding kommune 1991.

Bygningsregistreringen er en oversigtlig registrering, dvs. at bygningerne vurderes ud fra en kort besigtigelse og ikke på grundlag af en tilbundsående undersøgelse.

Fastlæggelsen af en bygnings bevaringsværdi baserer sig på en række forhold, der vurderes for den enkelte bygning:

Den arkitektoniske værdi vedrører bygningens individuelle arkitektoniske kvalitet.

Den kulturhistoriske værdi vedrører bygningens alder, og hvad den har været brugt til.

Den miljømæssige værdi vedrører bygningens betydning i forhold til omgivelserne.

Originaliteten vedrører bygningens fremtræden nu sammenholdt med det udtryk, den havde ved opførelsen eller i en tidligere periode.

Tilstanden vedrører den bygningsmæssige tilstand.

Bevaringsværdien er udtryk for disse kriteriers indbyrdes vægtning og betydning. Bevaringsværdien er ikke et gennemsnit af vurderingen af de forskellige forhold, men bygger på individuel vurdering af de forhold, der vejer tungest for den enkelte bygning.

Registreringen fastlægger således for hver bygning en bevaringsværdi på en karakterskala fra 1 til 9, hvor 1 er den højeste værdi og 9 den laveste. På kortene på de følgende sider er bevaringsværdierne vist i tre hovedgrupper:

Høj bevaringsværdi: bygninger med karaktererne 1, 2 og 3

Middel bevaringsværdi: bygninger med karaktererne 4, 5 og 6

Lav bevaringsværdi: bygninger med karaktererne 7, 8 og 9.

De 8423 bygninger i Kolding kommune, opført før 1940 fordeler sig i bevaringskategorier som følger:

kategori 1:	29 bygninger
kategori 2:	55 bygninger
kategori 3:	603 bygninger
kategori 4:	1709 bygninger
kategori 5:	2515 bygninger
kategori 6:	845 bygninger
kategori 7:	1128 bygninger
kategori 8:	44 bygninger
kategori 9:	9 bygninger

1486 bygninger er af forskellige grunde ikke blevet vurderet, enten fordi de ikke eksisterede på besigtigelsestidspunktet, eller fordi der var tale om skure o.l., som ikke registreres.

Det er et gennemgående og karakteristisk træk, at de fleste af de registrerede bygninger er at finde i midterkategoriene 4, 5, 6 og 7. De helt fremragende huse er få og i mange tilfælde allerede fredet, og huse uden bevaringsværdi er ligeså sjældent forekommende.

Fordelingen på bevaringskategorier er mere nuanceret, end kortene på de følgende sider over registrerede enkeltbygninger giver indtryk af. Her har grupperne 1-3, 4-6 og 7-9 af praktiske grunde måttet slås sammen. Hvor der er flere bygninger på ejendommen, angiver farven den højeste karakter, der er givet på stedet.

Tøndervej kvarteret

Området omkring Tøndervej ligger på den sydlige skråning ned mod jernbanen, der danner en meget klar og tydelig afgrænsning mod nord. Bebyggelsen er fra årtierne omkring århundredskiftet og består hovedsagelig af 2-3 etages karrébebyggelse og små enetages rækkehuse, men der er også nogle større og mindre villaer. Kvarteret mellem jernbanen og Tøndervej med de små sidegader fremtræder meget homogent med 2-3 etages rødstensejendomme, der trods nyere udskiftninger af døre og vinduer giver indtryk af en høj grad af originalitet. Syd for Tøndervej ligger flere forskellige typer bebyggelse: I Bjerggade er der en karakteristisk bebyggelse med små, lave forhuse, der i to lige rækker kryber op ad den stejle skråning mod Stejlbjerganlægget. På grund af en meget forskelligartet vedligeholdelse er husene med tiden blevet meget forskellige, hvad angår farver, materialer, døre og vinduer, men bebyggelsen fremstår alligevel med et umiskendeligt samlet præg på

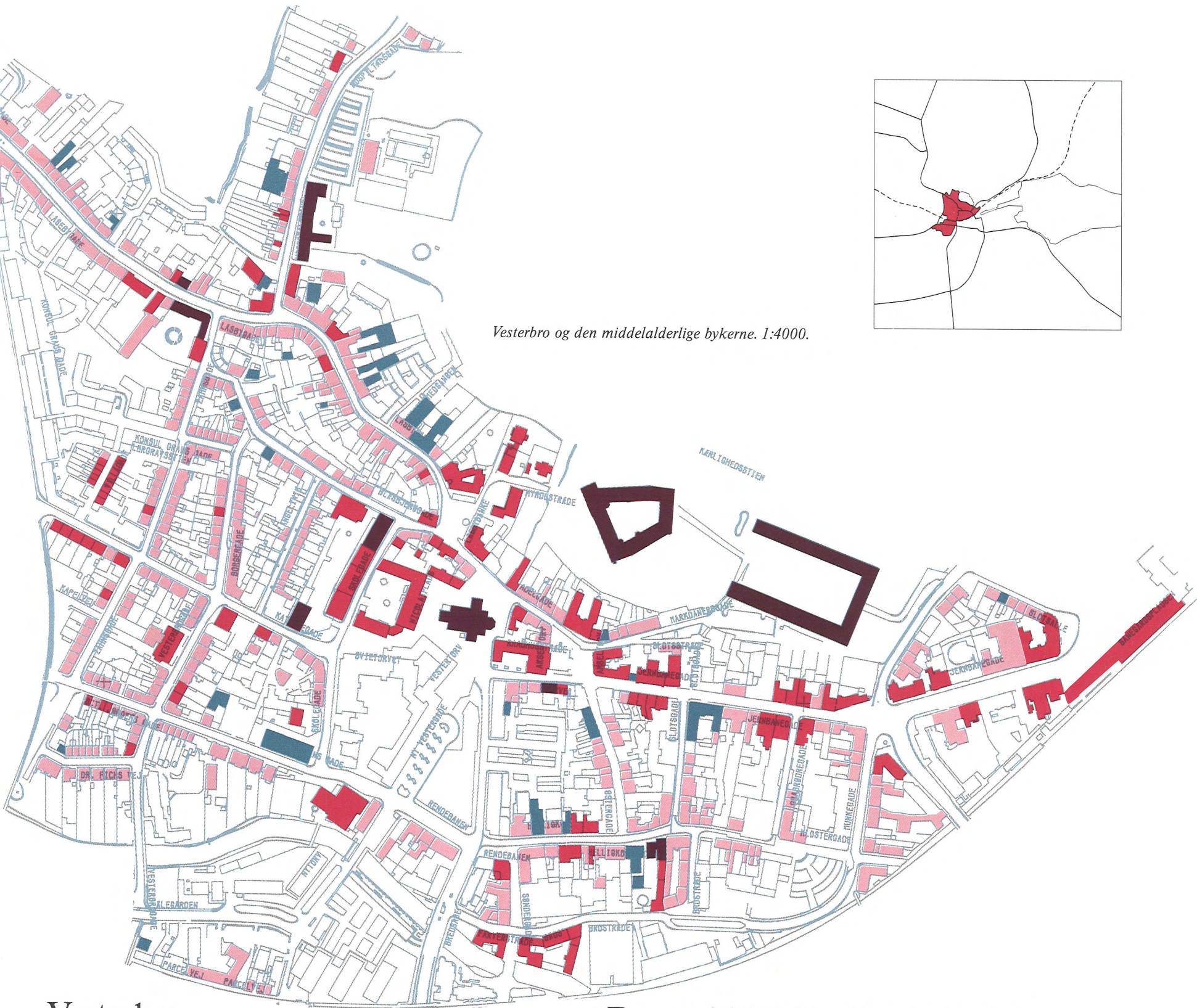
grund af den ensartede, enkle proportionering. I Kralundsgade, Ottosgade samt på sydsiden af Tøndervej ligger der en del større villaer, der alle er individuelt udformet, men forholdsvis velbevarede. I Kralundsgade ligger desuden den romersk-katolske Sct. Michaels Kirke, der blev opført i 1885 un-

Tøndervej kvarteret. 1:4000.

der ledelse af arkitekt C. Fussing. Clemensgade ligner gaderne nord for Tøndervej med undtagelse af, at der i den nordlige ende er flere nyere huse. På hjørnet af Clemensgade og Tøndervej ligger missionshuset "Bethel", der blev tegnet af C. Fussing i 1883, men desværre i nyere tid er blevet voldsomt

skamferet af ombygninger. Syd for Tøndervej ligger endvidere Gammel Kirkegård, der blev indviet i 1806. Kirkegården blev oprindeligt anlagt i romantisk havestil med krumme gange og småhuse efter engelsk forbillede, men markerer sig i dag med de høje, statelige alléer.

Vesterbro og den middelalderlige bykerne. 1:4000.

Vesterbro

Vesterbro-området ligger umiddelbart vest for den middelalderlige by. Bydelen er anlagt i slutningen af 1800-tallet og blev bebygget i løbet af nogle få årtier. Det består af tæt karrébebyggelse i 2-3 etager og visse steder i 1 etage, og indimellem ligger der markante enkeltbygninger, heriblandt skole og elektricitetsværk. Bebyggelsen er forholdsvis uspoleret med et ensartet præg, og de bedst bevarede og mest harmoniske strækninger findes i den vestlige ende af Katrinegade samt i Villagade. I Katrinegade ligger der således en række større rødstensejendomme med udsmykninger og dekorationer, og i Villagade er der en række små, enkle ejendomme, samt en række små, énetages forhuse med et meget sammenhængende og velbevaret udtryk.

I den østlige kant af området omkring Skolegade ligger der flere skolebygninger, omend skolefunktionen i flere tilfælde er ophørt. Ved Sct. Nicolai Kirke ligger den tidligere latinskole, der blev

gymnasium, men som nu rummer social- og sundhedsforvaltning. Lige overfor ligger en hel række skolebygninger, der også har huset forskellige skoler gennem tiden. Skolegade 2A blev eksempelvis opført som kommuneskole i 1898 med C. Fussing som arkitekt. I Katrinegade 11 ligger den tidligere Døtreskole fra 1881, og på Vesterbrogade 6 ligger den tidligere Tekniske Skole, der blev etableret i 1890. For alle skolebygningerne er der tale om en solid og karakterfuld, til tider markant, institutionsarkitektur, som i dag fremstår næsten helt intakt og velbevaret.

Det tidligere elektricitetsværk ligger i Sct. Jørgens Gade 1 ud til Kolding Å. Det blev bygget i 1898 efter tegninger af arkitekt Valdemar Schmidt fra København, men det blev sidenhen udvidet efter tegninger af Ernst Petersen. Efter anlæggelsen af Skærbækværket i 1951 blev elværket ombygget til fjernvarme, og den statelige og forholdsvis velbevarede bygning er nu også indrettet til informationsbutik.

Den middelalderlige bykerne

Den middelalderlige bydel afgrænses mod nord af Slotssøen, Koldinghus og Staldgården og mod syd af jernbaneterrænet og Kolding Å. Den ældste kerne ligger mellem Munkegade, Rendebanen/Helligkorsgade og Skolegade. Bebyggelsen i dette område består af en tæt og sammenhængende, 2-3 etages karrébebyggelse med smalle gader. Hertil kommer naturligvis de monumentale bygningsværker, såsom Koldinghus, Staldgården, Sct. Nicolai Kirke og Rådhuset, der samtidig markerer bykernens åbne pladser.

Nordvest for den ældste del af bykerne ligger Låsbygade og Hospitalsgade, som danner forbindelsen til de omkringliggende boligområder. Bebyggelsen i Låsbygade er varieret, dog overvejende i to etager, mens Hospitalsgade er kendetegnet ved små, énetages forhuse samt det gamle hospital, der nu er foreningshus.

Øst for den ældste bykerne fører Jernbanegade til banegården og Bane-

gårdspladsen. Omkring den brede gadestrækning ligger flere markante og statelige bygninger fra slutningen af 1800-tallet. På Fredericiagades hjørner ligger endvidere biblioteket fra 1939 og den tidligere nationalbankfilial fra 1924. Begge bygninger er tegnet af Ernst Petersen. Til højre for banegården ligger den tidligere postbygning, som arkitekten Viggo Norn tegnede i 1930.

Gaderne i det meste af bymidteområdet er stærkt påvirket af handelslivet. En stor del af husene har fået ombygget stueetagen i forbindelse med moderne butiksindretninger, men bortset fra dette fremstår den ældre bebyggelse forholdsvis velbevaret. I den ældste del af bykernen og til dels i Låsbygade ligger de få af byens ældste huse, der er fra 1500-1600-tallet. Disse renæssancehuse er i dag bygningsfredede.

Kvarteret ved Dalbygade og Domhusgade

Området mellem Sydbanegade og Agtrupvej ligger nederst på den store sydlige dalskråning, tæt på Sønderbro. Her foregik fra slutningen af 1800-tallet den første, større vækst syd for åen. Området omfatter såvel en del tidligere og nuværende erhvervsvirksomheder som etage- og villaboliger. Bebyggelsen omkring Dalbygade er forholdsvis forskelligartet, hvad angår proportioner, materialer og udformning, mens eksempelvis Hollændervej og Kongebrogade fremtræder langt mere homogene. På Hollændervej ligger der en række 2-3 etages rødstensejendomme med individuelle detaljer, og Kongebrogade har flere solide rødstensvillaer. Virksomhederne i området

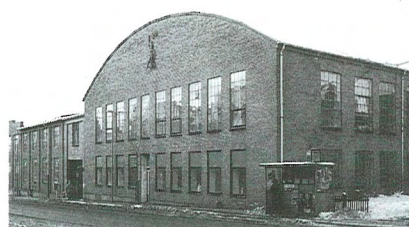
omfatter bl.a. Brødrene Volkerts Fabriker, nu delvist udlejet til Kunsthåndværkerskolen, mellem Agtrupvej og Dalbygade, den tidligere Kolding Strømpfabrik på Hollændervej og den interessante, tidligere Ford-bygning på Agtrupvej. I knækket ved Haderslevvej ligger desuden byens første betonbyggede hus. Den store og iøjnefaldende bygning er fra 1919. Den østlige del af området, dvs. omkring Domhusgade, er yngre end resten. Udbygningen af kvarteret skete i kølvandet på opførelsen af Domhuset i 1921 og Sct. Hedvigs Klinik, det nuværende toldkammer, i 1928. Begge bygninger er i øvrigt tegnet af arkitekt Ernst Petersen.

Arkitekt Ernst Petersens Sct. Hedvigs Klinik – nu toldkammer – fra 1928.

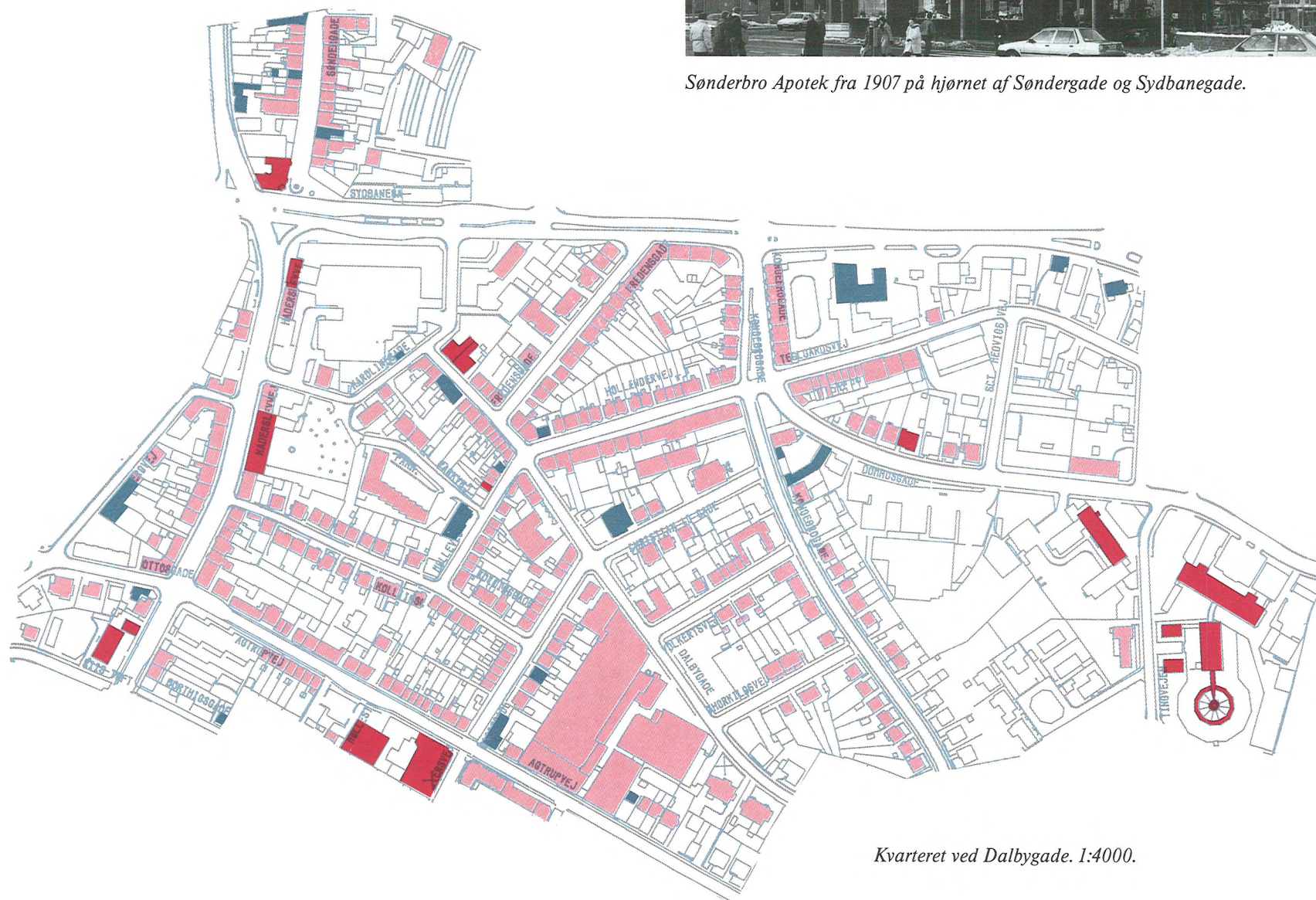
Arkitekt Ernst Petersens "Carlsberg-hus" fra 1931 i Domhusgade 2.

Brødrene Volkerts Fabriker mellem Agtrupvej og Dalbygade. Bygningerne huser nu også Kolding Kunsthåndværkerskole.

Sønderbro Apotek fra 1907 på hjørnet af Søndergade og Sydbanegade.

Kvarteret ved Dalbygade. 1:4000.

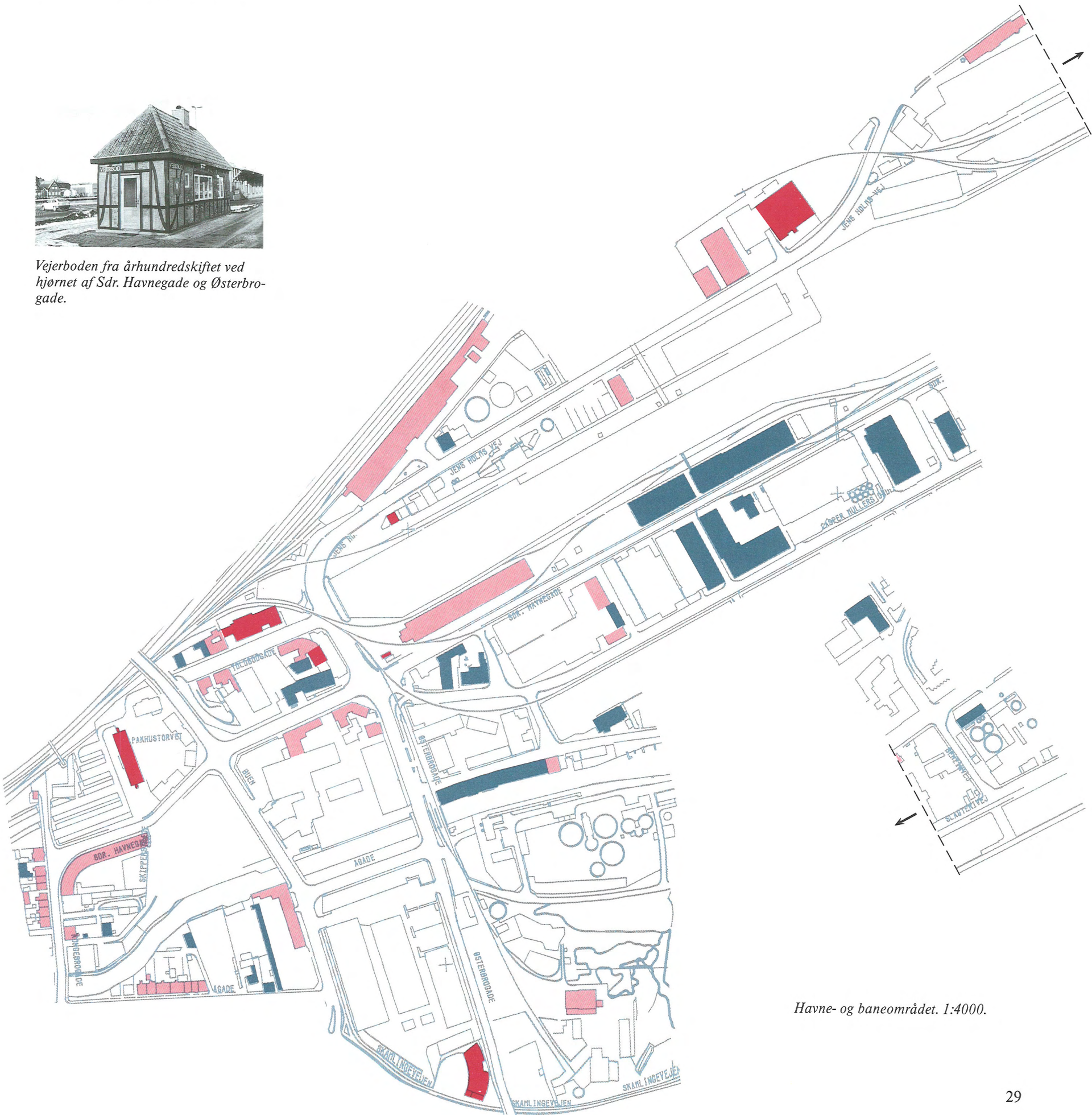
Havne- og jernbaneområdet

Området dækker et tragtformet areal mellem byens nordlige og sydlige skrænt. Det afgrænses mod nord af Fynsvej og mod syd af Skamlingvej. Bebyggelsen er temmelig blandet, men omfatter en del markante og værdifulde bygninger. Arkitekten A.T. Hagerup tegnede omkring 1913 en række kreatureksportstalde på kajen ved Jens Holmsvej. En del af staldene blev i 1983 flyttet til marinaen syd for industrihavnen. På Jens Holmsvej ligger også DSB's iøjnefaldende stykgodspakhus. I Toldbodgade ligger den gamle

toldbod og åleeksportør P. Christensens villa, og længere inde mod byen ligger der et stort pakhus på Pakhustorvet. I Sdr. Havnegade ligger der en fin lille vejerbod, og lige øst herfor en anden bemærkelsesværdig bygning, det lange pakhus. Endelig er der en mindre rundremise ved Skamlingvejen. Langs åen og jernbanen ligger en del bygninger af samme type som på havnen, men bebyggelsen her har en mere tilfældig karakter, og den knytter sig hverken til havnen eller til byen.

Vejerboden fra århundredskiftet ved hjørnet af Sdr. Havnegade og Østerbrogade.

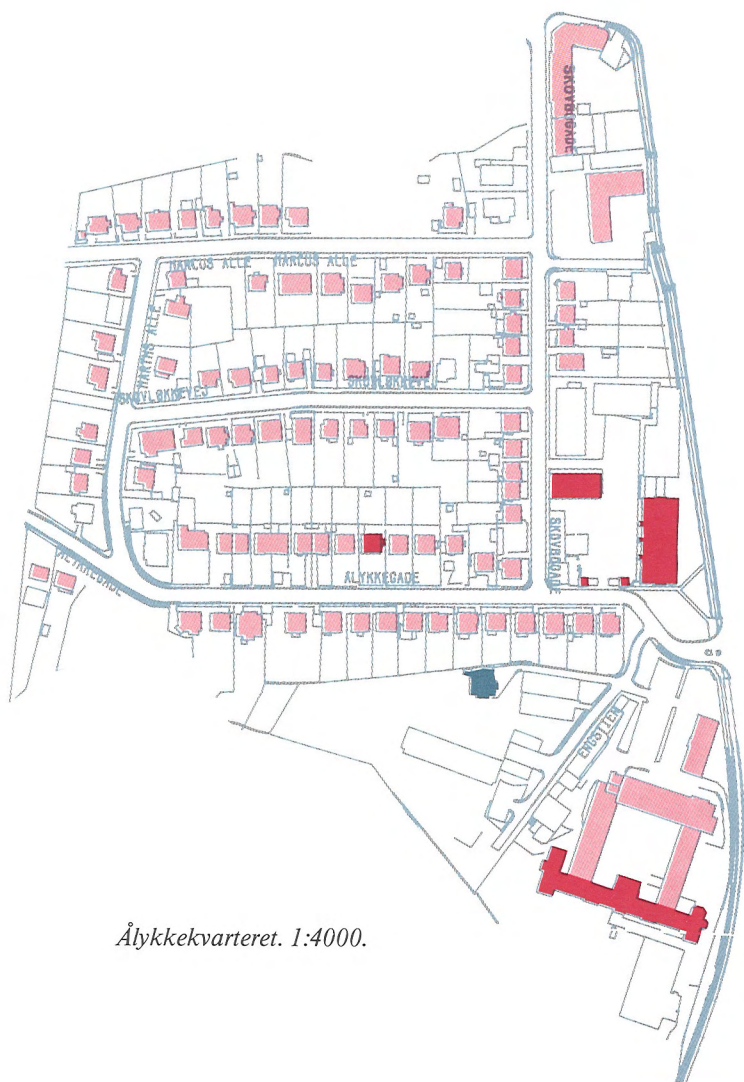

Havne- og baneområdet. 1:4000.

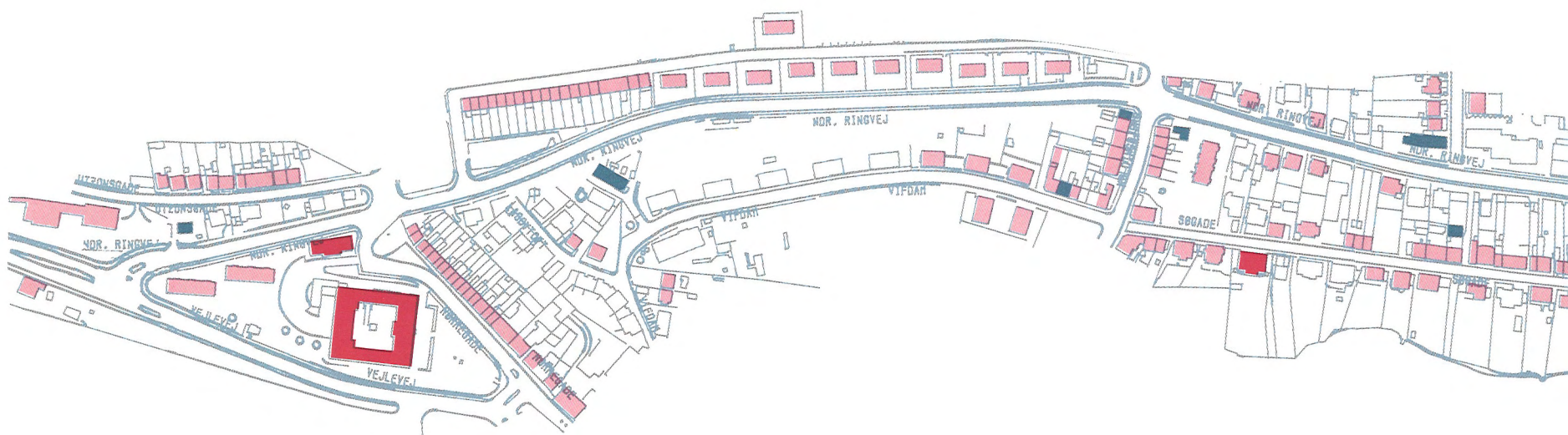
Ålykkekvarteret

Ålykkekvarteret, der ligger vest for Hans Ludvigsvej, er omgivet af åbne arealer og udgør et velafgrænset område. I den østlige del af området ligger Ålykkeskolen, det tidligere sygehus, nu Handelshøjskole og hjørneejendommen "Nørreport", der markerer sig ud mod Vestre Ringgade. Sygehuset, der blev indviet i 1880, var tegnet af københavnerarkitekten Albert R. Gjellerup, men det blev sidenhen flere gange udvidet og ombygget af arkitekterne A.T. Hagerup, Ernst Petersen og C.F. Møller. Ålykkeskolen blev bygget i 1904 af arkitekt C. Fussing og udvidet i 1950'erne, da det var kommunens største skole. Udvidelsen ligger som selvstændige bygninger, og Fussings gamle bygninger står intakte og velbevarede.

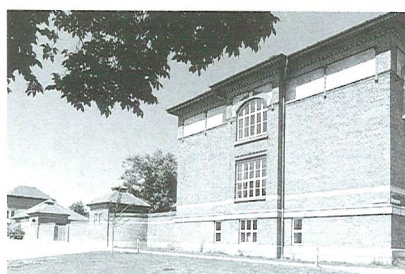
Den øvrige bebyggelse i området er villaer fra tiden efter århundredskiftet. Villaerne er opført individuelt, men med et klart fælles præg i kraft af ensartetheden i størrelse, form, materialer mv. Det er forholdsvis store, solide huse, der trods vinduesudskiftninger og andre ændringer i hovedsagen fremtræder velbevarede.

Ålykkekvarteret. 1:4000.

Villa på Ålykkegade 30.

Arkitekten C. Fussings Ålykkeskole fra 1904 på Ålykkegade 2.

Egtvedbanens stationsombygning, Nordbanegården på Ndr. Ringvej 14 A.

Kvarteret ved Ndr. Ringvej og Dyrehavegårdsvej

Ndr. Ringvej løber i Egtvedbanens tidligere tracé langs den nordlige skrænt, og det danner områdets nordlige afgrænsning. På ringvejens vestlige del og nedenfor i Vifdam ligger der en række etageejendomme fra 1930'erne og 1940'erne, samt en ældre, lav forhusbebyggelse. Især etagehusene er af stor betydning for opfattelsen af terrænets form. Yderst mod vest ligger dels Egtvedbanens tidligere stationsbygninger og dels A. T. Hagerups plejehjem, "Låsbyhøj" fra 1910, som markerer sig højt i terrænet oven for rækken af småhuse i Nørregade.

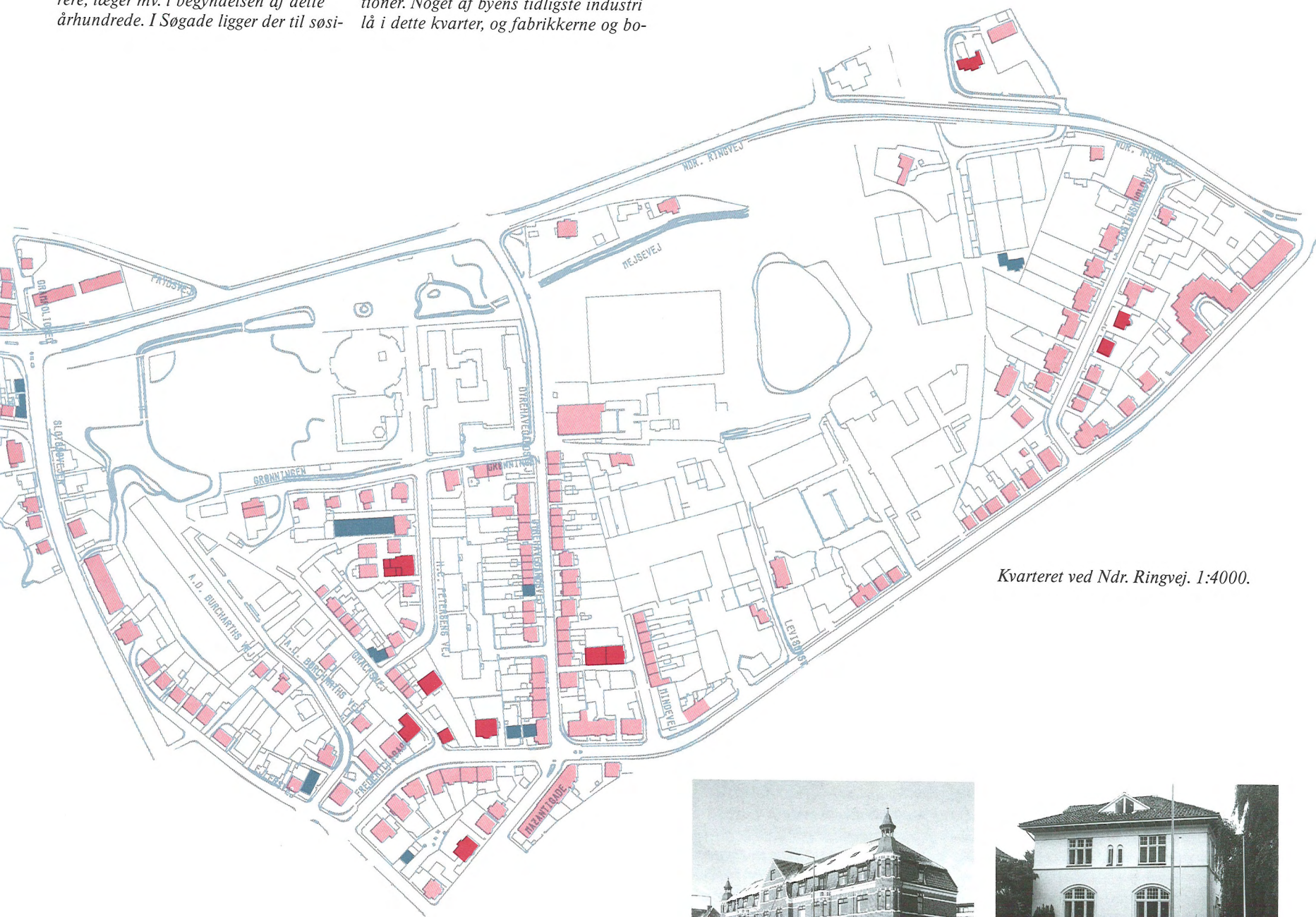
Langs vejene omkring Slotssøen, dvs. Søgade, Slotssøvejen, Ejlersvej og Fredericiagade ligger der en del villaer. Villaerne er opført individuelt over en lang periode fra slutningen af 1800-tallet frem til i dag og er vidt forskellige i udformningen, men er hver især forholdsvis velbevarede. Særlig i Fredericiagade er der tale om mon-dæne villaer, ofte med brug af utraditionelle stiltræk, som blev opført for byens velstående fabrikanter, grosserere, læger mv. i begyndelsen af dette århundrede. I Søgade ligger der til søsi-

den en række villaer, mens den anden side af vejen er bebygget med en blanding af småhuse fra sidste århundrede, nyere etagehuse af forskellig art, samt enkelte nye villaer. Denne mangfoldighed i bebyggelsen skaber et rigt varieret og levende gademiljø.

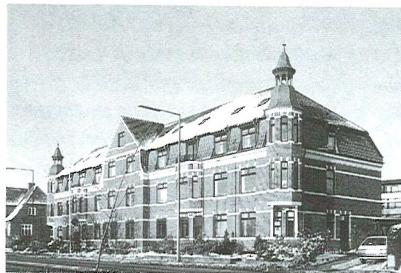
I den østlige del af området danner Fredericiagade og Fynsvej rygrad for et antal større og mindre sideveje. Fynsvej løber langs det åbne baneterræn, og den ene side af vejen er på et langt stykke markeret af en træække. Bebyggelsen på Fynsvej er hovedsageligt ældre villaer, men også ældre og nyere etagehuse. Nogle af husene fremstår velbevarede og originale, mens andre har fået nye døre, vinduer, tage mv. og står svagere i gademiljøet. Det midterste stykke af Fynsvej er præget af store huller i husrækken, og den lange, lige, men også markante gadestrækning har fået et lidt kedeligt og opløst udtryk. Bebyggelsen på de små sideveje er af blandet karakter og omfatter villaer af enhver art, rækkehuse og etagehuse samt industribygninger og institutioner. Noget af byens tidligste industri lå i dette kvarter, og fabrikkerne og bo-

ligerne lå ofte tæt. På Ibsvej, der ikke udgør meget mere end en gyde, ligger der stadig to gamle, velbevarede industribygninger, som vidnesbyrd om områdets tidligere status. På H.C. Petersens Vej ligger der også et tidligere vandværk, som er bevaret i sin helhed, men truet af forfald. Især maskinhal-len ud mod vejen har stor interesse. Længst mod øst ligger Castenskjoldsvej med en homogen villabebyggelse.

Op mod Ndr. Ringvej ligger Byparken med plæner og boldbaner mv. Parken er det sydligste af den grønne kile, der strækker sig fra Bramdrup Skov ned igennem Marielunds dalen. Den nedlagte Trolldhedebanes tracé gennem dalen er omdannet til cykelsti, og umiddelbart syd for ringvejen ligger en tidligere værkmasterbolig, der er den eneste bevarede bygning fra Trolldhedebanens dage. Og endelig ligger der oven for Ndr. Ringvej en meget iøjnefaldende villa, kaldet "Fredensborg".

Kvarteret ved Ndr. Ringvej. 1:4000.

Beboelseejendom fra 1912 på Slotssøvejen 8-14 med udsigt over Slotssøen mod Koldinghus.

Velhavervilla fra 1905 på Fredericiagade 28.

Frelsens Hørs villa fra 1912 med det bemærkelsesværdige tårn ved hjørnet af Læssøegade og Haderslevvej.

Kvarteret ved Læssøegade. 1:4000.

Kvarteret ved Læssøegade og Stejlbjerg

Området ligger i det kuperede terræn mellem Haderslevvej og Tøndervej og omfatter Stejlbjergbebyggelsen samt Læssøegade og et par andre villagader. Området falder stejlt ned mod slugten med Tøndervej, og på bakkeknoleden ligger Stejlbjergkvarteret som en afgrænset enklave. Bebyggelsen består af dobbelthuse fra slutningen af første verdenskrig. Husene er i hovedsagen intakte, men en række vinduesudskiftninger fra nyere tid har skæmmet de fleste af husene. Enkelte er desuden blevet ødelagt af skalmuring.

I gaderne syd for Stejlbjerg ligger villaer og etageejendomme af enhver art. Læssøegade markeres ud mod Haderslevvej af Frelsens Hørs imponerende rødstensvilla med hjørnetårn. Og hen langs gaden ligger yderligere en række villaer af samme unikke karakter, men vidt forskellige i stil og udtryk. Læssøegade rummer generelt den mest individuelle og særprægede bebyggelse, mens de øvrige gader er præget

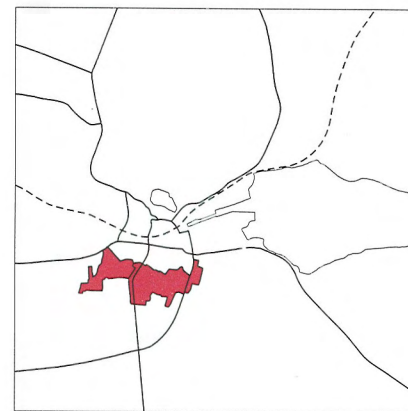
af mere anonyme huse. En undtagelse er dog Bellevuegade, hvor der ligger forskellige mindre ensembler af ens huse, hvoraf især funkishusene i den vestlige ende er værd at bemærke. I den nordlige del af området ligger desuden Riis Toft Skole, der blev bygget i 1930'erne efter tegning af arkitekt Th. Rolver. Skolen har i nyere tid fået bygget en etage ind i taget, hvilket skader indtrykket af den ellers velproportionerede bygning.

I bagskellet til haverne på nordsiden af Læssøegade ligger endnu resterne af et gammelt dige. Diget blev oprindeligt anlagt som skel mellem to sogne, men er kendt som "Grænsediget", idet det i middelalderen dannede grænsen mellem kongeriget og hertugdømmerne. Ved diget blev der officielt taget imod og taget afsked med fremmede statsmænd og fyrster.

Kvarteret ved Skovhøj, Piledamsvej og Østerbrogade

Området ligger på den store, sydlige skråning, omkring Agrupvej. I den vestlige del af området op mod Haderslevvej er terrænet ret kuperet, mens den østlige del omkring Østerbrogade falder jævnt ned mod havnen og fjorden. Bebyggelsen i området er helt overvejende villaer af forskellig art, opført i dette århundrede. Villaerne er individuelt opført, i røde sten eller pudse, men generelt af mellemstørrelse og med enkle udsmykninger. I nyere tid har størstedelen fået nyt tag og nye vinduer og døre, som ikke harmonerer

med bygningernes oprindelige udtryk, men husenes form og proportioner er dog i reglen intakt. Piledamsvej, Skovhøj og Sdr. Kongevej er kendetegnet ved en ensartet eller samstemmende bebyggelse. På Piledamsvej ligger villaerne allesammen med gavlen helt ud til gadelinien, på Skovhøj ligger knap en halv snes næsten ens, større funkisvillaer og på Sdr. Kongevej en række større rødstensvillaer, der følger vejens sving op mod kirkegården. På Immanuelsvej ligger Immanuelskirken, der blev tegnet af arkitekt Ernst Petersen.

Funkisvillaen "Veum" fra 1933 på Skovhøj 22.

Enligt lille gadehus fra 1923 på Sdr. Kongevej 11 – lige nord for kirkegårdsalléen.

Kvarteret ved Skovhøj og Østerbrogade. 1:4000.

Seest Bakke. 1:8000.

Seest Bakke

Området ligger på skråningen syd for ådalen med jernbanen nedenfor ved skråningens fod. Seest Bakke er den tidligere indfaldsvej til Kolding, og heromkring ligger områdets ældste bebyggelse. Ved foden af bakken, tæt ved jernbanen, ligger der flere store og markante industribygninger, men den øvrige bebyggelse er i hovedsagen villaer. I den vestligste ende af Seest Bakke ligger der en del småhuse mellem villaerne, og bebyggelsens karakter præges mere af den nærliggende Seest landsby. Villaerne langs Seest Bakke og sidevejene mod nord er overvejende fra årtierne efter århundredskiftet, mel-

lemstore og ofte gavlvendte. Mange af dem har i nyere tid fået udskiftet tag, vinduer og døre, men formen og proportionerne er bevaret. To villaer på Seest Bakke (2) og Poul Møllers Vej (28) er imidlertid særligt iøjnefaldende i kraft af deres meget velbevarede og markante udtryk.

Kvarteret syd for Seest Bakke er et tidligere haveselskabsområde. Her lå haveselskaberne "Gimle", "Vesterlykke" og "Østerlykke", der i dag fremstår som et ældre villakvarter med små, enkle huse.

Villa fra 1930 med stateligt indgangsparti, Poul Møllers Vej 28.

Trelænget bondegård midt imellem villaerne på Holbergsvej.

På Olaf Ryes Gade, nr. 7, ligger Kolding Firmacenter, tidligere "De Danske Mejeriers Maskinfabrik".

Kvarteret ved Carl Plougs Vej

I det svagt kuperede terræn vest for Haderslevvej ligger de tidligere haveselskaber "Havelykke", "Solvang", "Jova" og "Lykkebo".

Bebyggelsen i området er en broget samling af villaer fra 1930'erne. Der er store og små villaer i både særprægede og anonyme udtryk, hvoraf nogle er velbevarede, mens andre er meget forandrede på grund af ombygninger, vinduesudskiftninger, tagudskiftninger,

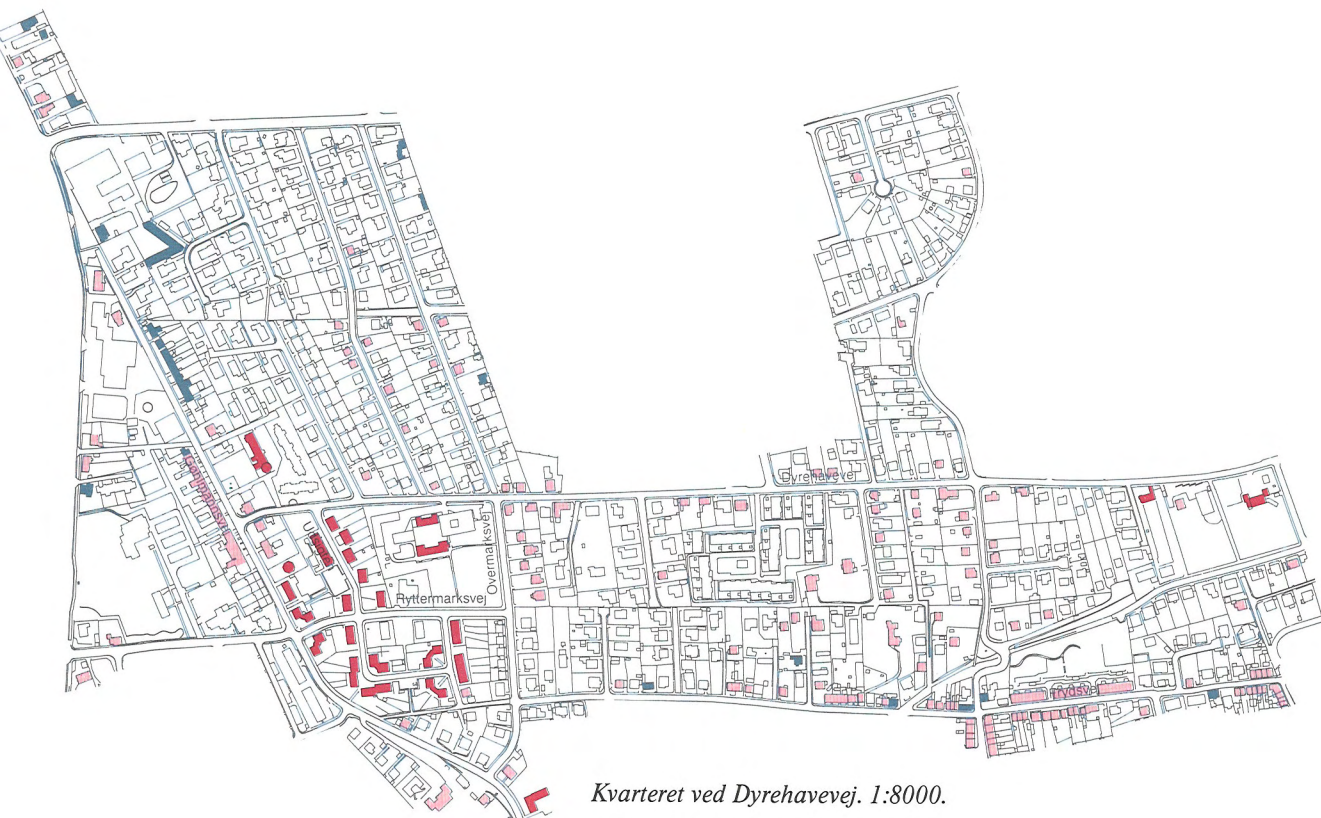
maling mv. De største og mest særprægede villaer ligger næsten alle på Carl Plougs Vej og Jovavej, mens de små og anonyme gemmer sig på de små sideveje. Villaerne på Carl Plougs Vej og Jovavej har et forholdsvis klart fællespræg. Det skyldes, at alle villaerne ligger med gavlen mod vejen, hvilket også giver et helstøbt og harmonisk gadebillede.

Kvarteret ved Carl Plougs Vej. 1:8000.

Denne beskedne villa ligger på Carl Plougs Vej 51.

Kvarteret ved Dyrehavevej. 1:8000.

Kvarteret omkring Dyrehavevej og Gøhlmannsvej

Området er et stort boligområde på skrænten nord for Ndr. Ringvej. Det stejle terræn gør, at området præges af lange øst-vestgående veje på langs af skrænten og små, korte, stejle stikveje mod nord og syd. Nederst på skrænten, tættest ved byen, ligger forskellig etagebebyggelse og rækkehuse. På Frydsvej ligger en række ensartede, forholdsvis markante og velbevarede etageejendomme, mens eksempelvis husene på Kikkenborgvej er noget mere ydmyge og uoriginale. Midt på skrænten ved Dyrehavevej og de små sideveje ligger villaer – store og små, markante og anonyme og hver især i individuel udformning. Her ligger to store villaer af arkitekt Ernst Petersen, deriblandt hans eget hus. Øverst på

skråningen, længst fra bykernen ligger de tidligere haveselskaber "Nørrevang", "Nordvang" og "Belvedere", der i dag danner mere ydmyge boligkvarterer med forskellige småvillaer og enkelte gamle kolonihavehuse.

I den vestlige del af området løber Gøhlmannsvej i en slugt i skrænten og danner en gennemgående forbindelse i nord-sydlig retning. Ved Gøhlmannsvej ligger nogle af områdets mest markante og værdifulde bygningsværker. Gøhlmanns Mølle stod i mange år som et vartegn højt hævet over byen. I dag er møllen, selv uden vinger, et vigtigt kulturhistorisk minde – og desuden en flot bygning. Lidt syd for møllen ligger det gamle vandtårn, der overtog rollen

som byens vartegn. Vandtårnet fra 1916 er tegnet af A.T.Hagerup. Omkring Ryttermarksvej ligger boligbebyggelsen "Udsigten", der blev opført omkring 1920 med Ernst Petersen, Christian Svane og A.G. Jørgensen som arkitekter. Bygningerne er i nyere tid blevet noget hårdhændet moderniseret, men "Udsigten" fremstår stadig som en overordentlig helstøbt bebyggelse. Ved Dyrehavevej ligger endelig forsorgshjemmet "Overmarksgården", der blev bygget som forsørgelsesanstalt under første verdenskrig. Gården fremstår som et stort og karakterfuldt bygningsanlæg over for den omgivende villabebyggelse.

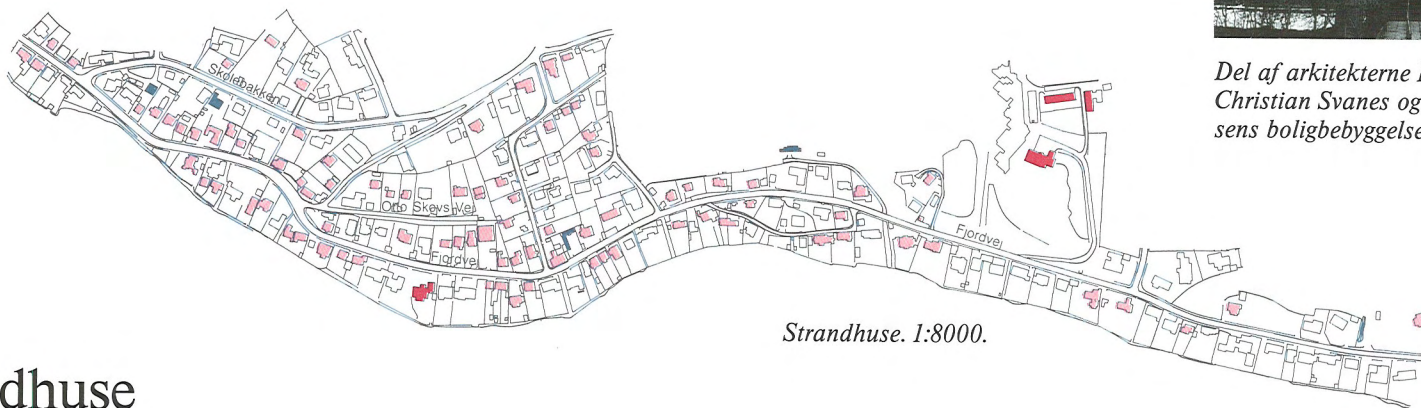
Forsorgshjemmet "Overmarksgården", Dyrehavevej 175.

"Langdallund" stuehus fra 1860 ved den sydligste ende af Gøhlmannsvej.

Del af arkitekterne Ernst Petersens, Christian Svanes og Axel. G. Jørgensens boligbebyggelse "Udsigten".

Strandhuse. 1:8000.

Strandhuse

På skrænten nord for fjorden ligger det tidligere fiskerleje, Strandhuse, der i dag er et næsten rent boligområde. Langs Fjordvej ligger såvel små, gamle fiskerhuse som store, mondæne villaer, selvom hovedparten af bebyggelsen dog består af mindre villaer med et mere anonymt præg. De ældste huse ligger på strækningen mellem Skolebakken og Otto Skovs Vej. Det tidligere fiskermiljø understreges af bådebroer og småbåde på det åbne stykke ud mod vandet. Villaerne breder sig ud langs kysten, og her ligger bl.a. den

store villa "Næsset", der blev bygget af A.T. Hagerup i 1902-1903, samt den meget særprægede villa ved Trapholt-museet oppe ad skrænten. Ved Trapholt ligger iøvrigt også to gamle bindingsværkslænger, der i 1940'erne blev flyttet hertil. På skrænten mellem Fjordvej og Skolebakken ligger småveje med en blandet villabebyggelse, der er placeret som terrænet bedst tillod det. Husene i hele området er i reglen forholdsvis velbevarede, selvom der mange steder er nye vinduer, døre, tage mv.

Villa Trapholt fra 1936 er tegnet af den hollandske arkitekt A.P. Smits. Funkisvillaen havde oprindeligt fladt tag.

Kvartererne ved Broagervej og Christian d. 4.'s Vej

I den sydøstlige udkant af Kolding ligger to områder med bebyggelse fra før 1940. Mellem Haderslevvej og Sdr. Ringvej ligger de to tidligere haveselskaber, "Søndervang" og "Ravnsbjerg", der i løbet af 1920'erne og 1930'erne blev bebygget med småvillaer og parcelhuse. "Søndervang" var i øvrigt i 1911 det første haveselskab, der købte jord i Kolding. Husene i kvarteret er opført hver for sig, men visse typer går igen. Forskelligheden er blevet større med ombygninger, udbygninger og moderniseringer i nyere tid. Kun få af husene har bevaret deres oprindelige og enkle præg. Det var dog ikke alle grunden i området, der blev opført villaer på, og rundt omkring ligger stadig enkelte gamle kolonihavehuse. De små huse er trukket tilbage på grunden for at give plads til en forventet villa ud til vejen. På Istedvej 12 ligger et lille velholdt hus, der ved flere knopskydninger har kunnet opfylde beboernes behov gennem tiden.

Syd for Agtrupvej, omkring Den Geografiske Have ligger også en række tidligere haveselskaber, bl.a. "Brændkjærhøj", "Brændkjærudsigt", "Frem" og "Højvang". Bebyggelsen består her af forskellige typer villaer og småhuse med et anonymt præg, hvoraf mange i tidens løb er blevet om- og tilbygget på bekostning af deres originale udtryk. Området rummer imidlertid også enkelte værdifulde bygninger. Dels en flot og velbevaret villa i Bedre Byggeskik-stil på Planteskolegrunden på Christian d. 4.'s Vej og dels bindingsværkshuset i Den Geografiske Have. Bindingsværkshuset lå oprindeligt nord for fjorden, men blev i slutningen af 1960'erne flyttet til haven, hvor det i dag er restaurant. Huset blev opført i 1700-tallet og var tidligere stuehus på Petersbjerggård. Det blev flyttet for at give plads til boligbyggeriet mellem Fynsvej og Lyshøj Allé.

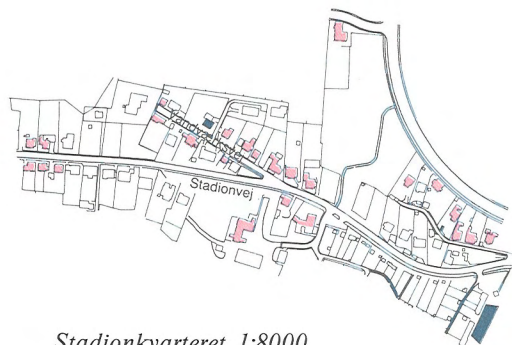
Et af de få bevarede huse fra haveselskabernes første tid omkring 1930. Istedvej 12.

Kvarteret ved Christian d. 4.'s vej. 1:8000.

Kvarteret ved Broagervej. 1:8000.

Stadionkvarteret. 1:8000.

Rebæk. 1:8000.

Stadionkvarteret

Det lille område ligger nederst på den store skrænt ud mod Kolding Ådal. Bebyggelsen består overvejende af villaer fra begyndelsen af århundredet. Der er også nyere villaer, hvoraf ingen imidlertid gør sig særligt bemærket. Sydøst for bebyggelsen ligger byens stadion, som blev etableret omkring 1920. Alle-rede kort efter århundredskiftet var der på dette sted anlagt en cykelbane.

Rebæk

Området ligger på en knold i det kupe-rede kystlandskab syd for fjorden. Langs vandet løber "Stranden", hvor den ældre bebyggelse ligger. Der ligger en gård, og desuden forskellige, ældre fiskerhuse, småhuse og villaer mellem hinanden. Mange af husene er des-værre forsøgt bygget om til parcelhuse, men spiller alligevel en vigtig rolle ved at fastholde en vis historisk identitet i det nye parcelhuskvarter.

Strandvejskvarteret. 1:8000.

Strandvejskvarteret

Området ligger på stejlt terræn, der mod syd afgrænses af Kolding Fjord og jernbanen, og mod vest af Marie-lunds-dalens skovklædte sider. Byens østlige indfaldsvej, Fynsvej, skærer midt gennem området og deler det i to: Øst for Fynsvej strækker Strandvejen sig ud langs kysten, og vest herfor snor nogle mindre villaveje sig på skrænten. På Strandvejen og Fynsvej samt oppe omkring Gammel Kongevej ligger der flere store og fornemme villaer, mens den øvrige bebyggelse består af mere ydmyge huse.

De to arkitekter A.T. Hagerup og Ernst Petersen står for en pæn del af de fornemme villaer. I begyndelsen af dette århundrede tegnede Hagerup således "Villa Capri" på Strandvejen 34A, hvor-

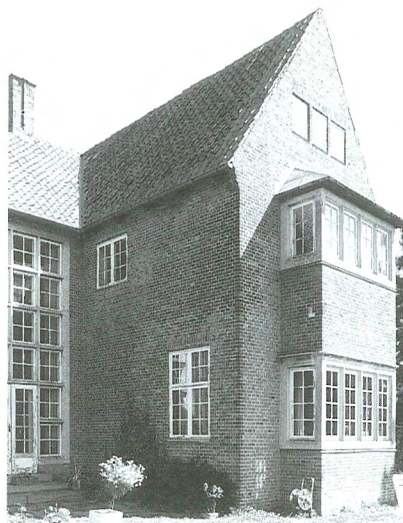
fra der er en storslået udsigt over fjorden, og "Hvide Hus" på Strandmøllevej 13, hvor bygningens gavlkvist er udformet ligesom plejehjemmet Låsbyhøj. "Borrehus" på Gammel Kongevej 9 samt Gammel Kongevej 10 er også Hagerups værk. De er som de øvrige kendetegnet ved en kraftig hovedform og en let, lys pudsoverflade. Ernst Petersen tegnede i 1920'erne henholdsvis Strandvejen 14 og Gammel Kongevej 7, som begge står i røde sten med et meget karakterfuldt udtryk. Endelig ligger der på Fynsvej 101 et bemærkelsesværdigt hus, som blev opført for tandlæge A.M.G. Friis af materialerne fra et renaissancebindingsværkshus fra Vejstruprød.

Bindingsværksbygningen, Fynsvej 101, er opført af materialer fra et 1600-tals hus.

"Villa Capri", Strandvejen 34 A, tegnet af A. T. Hagerup 1912. Havesiden er i to etager med udsigt over fjorden.

Villaen, Strandvejen 14, er tegnet af arkitekt Ernst Petersen i 1931.

Kvarteret ved Brunebjerg. 1:8000.

Kvarteret ved Brunebjerg

Området ligger på den sydlige skråning mellem Skamlingvejen og Agrtrupvej og omfatter de tidligere haveselskaber "Fjordvang", "Fjordglimt", "Brunebæk", "Højlykke", "Fremtiden" og "Bakken". Haveselskaberne lå tidligere omgivet af banen mod Vamdrup, der fra Kolding by slog en bue østover, inden den fortsatte mod syd. Kløvervej i den nordlige udkant af området og Brunebjerg i den sydlige udkant er begge anlagt i det gamle jernbanetracé. Bebyggelsen består af villaer fra 1920'erne og 1930'erne i varieret udformning, men med et fælles, lidt anonymt præg. Og ligesom i de øvrige, tidligere haveselskabsområder i kommunen ligger der rundt omkring i området stadig nogle af de gamle kolonihavehuse med tilbygninger og udbygninger mv.

Villaen, Kærmindevej 33, er opført i blandet stil i 1936.